

Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen

Bulletin Juni 2021

Pronkstukken & Prullaria 10 juni t/m 28 november 2021

Kasteel Amerongen is weer open en heet haar bezoekers welkom terug met de expositie: *Welkom terug! Pronkstukken & Prullaria*. Want naast de bezoekers zijn ook bijzondere inventarisstukken teruggekeerd. Met een kleine expositie van een selectie uit de 'teruggekeerde stukken' krijgt de bezoeker een completer beeld hoe vele generaties in het kasteel hebben gewoond en geleefd.

Kasteel Amerongen is uniek in Europa, het interieur en de kunstcollectie van driehonderd jaar adellijke bewoning is nagenoeg volledig in tact gebleven. Nog steeds keren spullen terug in het kasteel. De afgelopen jaren is de collectie van Kasteel Amerongen verrijkt met de meest uiteenlopende stukken die ooit deel uitmaakten van de inventaris. Zo is het museum in het bezit gekomen van twee achttiende-eeuwse zilveren schotels, een negentiende-eeuwse kristallen waterkaraf, maar ook tijdschriften en een plastic kinderservies uit 1966.

Uit deze aanwinsten is een selectie gemaakt van markante voorwerpen die dienden als statussymbolen, maar ook voorwerpen die tot het alledaagse privéleven behoorden. Hoe verrassend is het niet dat deze uiteenlopende stukken na vele en soms lange omzwervingen de weg terug hebben gevonden naar Amerongen?

De aanwinsten zijn mogelijk gemaakt door de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Fonds van de Utrecht & Gooi Cirkel), Hendrik Mullerfonds, Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen, Siegfried en Christine Bentinck en erven L.A.J. de Brauwere-gravin Bentinck.

2021: het jaar van de Overschoen!

Bij de openstelling van het kasteel starten we meteen met een belangrijke pilot: iedereen krijgt in het kasteel een paar speciale overschoenen over zijn schoenen. Al jaren zijn we op zoek naar een goede manier om de vloeren en kleden van het kasteel te beschermen tegen slijtage. Er liggen ook al jaren op vele plekken ontsierende lopers om kleden en parket te beschermen. Dit helpt niet echt goed want ook de lopers schuiven weer over hetgeen er onder ligt en bovendien wordt het totaalbeeld van de ruimte verstoord door deze 'banen'.

Er zijn voor kastelen in het buitenland goede, niet slippende of glijdende overschoenen van vilt ontwikkeld die we graag voor een langere periode willen gaan invoeren. De overschoenen in verschillende maten worden op een eenvoudige wijze als 'overschoen' gedragen en zitten echt goed. Ook over schoenen met hakken of laarzen zit het stevig genoeg om snel trappen op- en af te lopen. Medewerkers, gidsen en bezoekers dragen voortaan altijd overschoenen in de museale ruimtes. We gaan direct een bezoekersonderzoek doen en willen uiteraard ook van vrijwilligers de ervaring weten. We willen de pilot een heel jaar laten lopen zodat we alle seizoenen getest hebben. Ook zullen we tussentijds evalueren.

Van de Voorzitter

Hans Herremans

Denkend aan een passend voorwoord bij ons eerste bulletin van 2021 leek het mij een mooie uitdaging om het er absoluut NIET over te hebben. In het aanbiedingsbriefje behorende bij het boekje "Honderd jaar Bewoningsgeschiedenis Huys Amerongen" was het me gelukt. Het werd dus met nadruk niet een cadeautje als troost voor alles wat we in deze periode moeten missen. Dat zou onvoldoende recht hebben gedaan aan de inhoudelijke kwaliteit en dus aan de prestatie van de makers. Na de dagelijkse boswandeling met Hannah, dat is mijn hond, heb ik me toch maar gewonnen gegeven. Dat kwam doordat mij vandaag met name het enorme tempo trof waarin de natuur de achterstand, opgelopen door het koude voorjaar, aan het inlopen is. Dat bracht mij vervolgens op de gedachte dat, nu we mogen hopen op meer

vrijheden in het dagelijks leven, allemaal in de startblokken staan om de schade snel in te halen.

Met name onze Muziekcommissie is uiterst bedreven geworden in het uitstellen en verschuiven van muzikale evenementen. Tot vervelens toe, mogen we wel zeggen. Maar de moed zit er nog steeds volop in. De contacten met de beoogde musici worden effectief onderhouden, Bovengalerij en Zomerpaviljoen (de tent dus) verkeren in perfecte staat, de podiumcommissie kan niet langer wachten.

Wij wensen u een zomer toe met veel Kasteel, Huys en Tuin, verlevendigd met een mooi muziekprogramma (zie bijgesloten muziekfolder). Komt u dan ook?

Computerprogramma Transkribus brengt de Amerongse geschiedenis nog meer tot leven.

Sinds enige tijd is een aantal leden van de "geschiedenis werkgroep" van kasteel Amerongen bezig om een groot aantal brieven die geschreven zijn door Godard van Reede-Ginkel (1644-1703) te hertalen. Zij doen dat met behulp van een speciaal computer programma Transkribus.

Transkribus is oorspronkelijk ontwikkeld in Oostenrijk en met Europese subsidie verder doorontwikkeld. Het programma hertaalt historische handgeschreven teksten, bijvoorbeeld brieven in leesbare taal. Met deze geavanceerde tekstherkenningstechnologie opent Transkribus nieuwe mogelijkheden om archiefmateriaal te ontcijferen en te herkennen. Voor een aantal vrijwilligers van kasteel Amerongen is dit een welkome mogelijkheid om via deze brieven de bestaande kennis over de bewoners van het kasteel uit te breiden. In samenwerking met het Utrechts archief en onder de bezielende leiding van Roel ten Klei hebben we inmiddels bijna tweehonderd brieven letterlijk vertaald en voorzien van de nodige voetnoten.

Godard Van Reede-Ginkel
Collectie Rijksmuseum Amsterdam

Deze brieven hebben betrekking op de periode 1690-1691. Ze werden door Godard van Reede-Ginkel (1644-1703) vanuit Ierland geschreven en waren gericht aan zijn vader Godard Adriaan van Reede (1621-1691), die op dat moment als diplomaat in Denemarken aan het

hof verbleef. De brieven vertellen ons gedetailleerd over de oorlogshandelingen die in Ierland plaatsvonden. Indrukwekkend is de beschrijving van de Slag bij Aughrim op 12 juli 1691. Als vertaler word je deelgenoot van het succes, maar het geeft ook inzicht in de tegenlagen welke overwonnen moesten worden.

Slag bij Aughrim 1691 - Collectie Rijksmuseum Amsterdam

Een passage uit een brief vertelt: 'De vijant was over 20000 man te voet en bij de 1000 paerden, alle wel gearmeerd en gemonteerde troupes starck, en wij waren niet boven de 12000 man te voet en tussen de 5 à 6000 paerden de vijant was avantagesieus geposteert op een berch die voor twee darden van een mouras gedeckt was, waer over met mojite ons voetvolck passeren konden en onse Ruyterij most door een nauwe pas twee à twee defileren. De vijant sach ons van des smorgens om zes uren aenkomen en hadden den ganschen dach tijdt om sich in Bataille te stellen'.

Het verdere verloop wordt uitgebreid beschreven en Van Ginkel schrijft dan: 'ick beken dat een uur hebbe uijt gestaen dat noijt in grooter benouwtheijt ben geweest'. Uiteindelijk was de overwinning een feit.

Oorlog voeren vond destijds voornamelijk in de zomer plaats en duurde relatief kort. In de winter waren de legereenheden te vinden in

hun winterkwartieren. Ondersteunende literatuur geeft nog meer inzicht hoe naast de daadwerkelijke oorlogshandelingen, met vele duizenden soldaten, het logistieke proces destijds verliep*. Zij moesten allemaal voorzien worden van kleding, wapens, eten en drinken. Ook de verzorging van de vele paarden was belangrijk. Voor Van Ginkel, eerst als luitenant-generaal van de Cavalerie en later zelfs als opperbevelhebber van alle troepen in Ierland, werd het een hoogtepunt in zijn succesvolle carrière. Hij vergezelde destijds in 1688 (Glorious Revolution) Stadhouder Koning Willem III naar Engeland en later Ierland. Wie de geschiedenis kent weet dat het hem o.a. de titel Graaf van Athlone opleverde.

De leden van de werkgroep kwamen in de brieven vele, in eerste instantie, onbekende namen tegen die we bijna in alle gevallen hebben kunnen achterhalen. Maar ook uitdrukkingen en sommige werkwoorden, waarvan we de betekenis niet kenden, werden met elkaar gedeeld. De zoektocht op internet naar de juiste betekenis leverde gelukkig bijna altijd een bevredigend resultaat op. Daarnaast konden we gebruik maken van de website "Wat staat daar?" Het daar aanwezige forum bracht dan uitkomst. Door het lezen van deze brieven werd zichtbaar dat Godard zijn vader altijd beleefd aansprak, bezorgd was over diens gezondheid en soms meldde hij zelfs dat hij sommige zaken maar beter niet met zijn moeder (Margaretha Turnor) deelde. Vanzelfsprekend werd er allerlei informatie uitgewisseld over het verloop van de oorlog. Een verzoek aan zijn vader om extra Deense soldaten en paarden te sturen werd vergezeld van de

Godard Van Reede
Collectie Kasteel Amerongen

mededeling dat hij, Godard van Reede-Ginkel, Koning Willem III zou vragen om verlenging van de diplomatieke missie aan het Deense Hof. Zo speelden ze elkaar de bal toe. Verder merk je dat Godard van Reede-Ginkel trots is op zijn oudste

zoon, die ook in Ierland aanwezig was. Je krijgt met deze hertaalde brieven inzicht in de onderlinge verhoudingen van destijds. Je leest tussen de regels door dat hij soms liever was teruggekeerd naar het Vaderland. Maar hij is later ook weer trots dat hij het vertrouwen van Stadhouder Koning Willem III krijgt.

Hoe nu verder? Voorlopig is het einde niet in zicht: er liggen nog 1100 brieven te wachten. Intussen zijn we gewend aan het handschrift en doet Transkribus wat het moet doen namelijk hertalen. Het is een geweldige ondersteuning die ons veel werk uit handen neemt. En in deze coronatijd en daarna is het voor ons een zinvolle tijdsbesteding.

Namens de Werkgroep Geschiedenis Kasteel Amerongen,

Willem Brouwer

• *De veertigjarige oorlog 1672-1712 geschreven door Olaf van Nimwegen.*

Voor meer informatie over Transkribus zoek op Google met de zoekterm "hetutrechtsarchief.nl transkribus"